

בענין ערב פסח שחל בשבת II - שיעור 558

- I. אין לטלטל מצה בשבת משום מוקצה** במה דברים אמורים במצה השמורה המיוחדת לסדר לצאת בה ידי חובתו (משום הקפדה) אבל מצה רגילה שמותרת באכילה בערב פסח לילדים קטנים שאינם מבינים בסיפור יציאת מצרים מותרת בטלטול אם אינו מקפיד על זה (כף החיים ע"ה - מ"ג) ואבאר
- II. החמץ הנשאר לאחר סעודת שבת** מחתכין לחתיכות קטנות ומשליכים אותם לבית הכסא דאין טוחן אחר טוחן (רמ"א שכ"א - ח"א - ז"ג) ומה שנדבק לצלחות חד פעמיות יניחם בתוך שקית אשפה וישפוך לתוכו חומר הפוגם (אבל לא יהיה דבר הפוגם דבר מוקצה) ואם יש עירוב ישליכם למקום הפקר
- III. מותר לישן אחר הצהריים** כדי שיוכלו להיות ערים כליל החג ולעסוק בסיפור יציאת מצרים אבל לא יאמרו בפה שהולכים לישן עקב כך (מ"ב ר"ז - ד)
- IV. להחליף משלחן לשלחן** ולהמשיך בשלחן השני לאכול מאכלי פסח בלי פת - עיין בברכות (מ"ה): לענין סילוק השלחן ולכאורה דבר זה תלוי במחלוקת בין הרשב"א וסעייתו והרא"ש וסעייתו כי להרא"ש וסעייתו אם משך ידיו מן הפת צריך לברך גם לבשר ולדגים שבאים למזון ולהשביע ולהרשב"א וסעייתו נחשב להשביע ואין צריך לברך עליו (בה"ל קע"ז - ד"ה שאין) וכן אמרו בשם החזו"א (כ"ז - ז) ובפרט בשבת זו שאינו מחליף שלחנו אלא כדי שיוכלו לאכול בשר ודגים באין מפריע דהכל מודים להרשב"א ודוגמא לזה מה שכתב הט"ז (יו"ד מ"ט - ג) לסילוק בין בשר לחלב דכל הסילוק על מנת לאכול הלאה אין זה בעצם סילוק אלא הכנה לאכילה ואין צריך ברכה אחרת על הבשר (שו"ת חשב האפוד ג - י) אמנם יש אומרים דאחר שגמרו סעודתן צריך לחזור למקום ששם קידשו ואכלו פת וצריך לאכול עוד הפעם כזית פת ולברך שם ועיין בפסקי תשובות (תמ"ד - י"ג) ועיין בכף החיים (קע"ז - י"ד) ונראה לי העיקר כהשו"ת חשב האפוד ומ"מ צריך לחזור לברכת המזון לשלחן א' (מ"ב קפ"ד - ט מנחת יצחק ו - מ"ח ושו"ת קנין תורה ל"ה - ז) והדלקת נרות צריך להיות במקום קידוש (רמ"א רע"א - י)
- V. שיעור אכילת מצה ממי פירות** שנחשב קביעת סעודה לחייבו בברכת המוציא ובברכת המזון - עיין בשו"ע (קס"ח - ו) דחל עליו פת כיסנין והטעם דמי פירות ניכר בהעיסה אמנם אם קובע סעודה עליהם מברך המוציא ושיעור קביעת סעודה (כ) עיין בשו"ע הרב דצריך ד' ביצים לבד שאכל מדברים אחרים וכן כתב הברכי יוסף (קס"ח - ו) והערוך השלחן (י"ז) וכף החיים אמנם (כ) הגר"א סבר שזה סעודה לענין וצריך סעודה חשובה (טייזין פ"ג) דהיינו בערך אחת ועשרים ביצים ושיעור ביצה במצות אלו בערך מצה וחצי או שני מצות ולכן צריך בערך ארבעים ושלושה מצות אמנם (ג) עיין במג"א (י"ג) דסבר דהמאכלים אחרים מצטרפים להשיעור וכ"כ האג"מ (ג - ל"ז) דהשיעור כשיעור הפת כשאוכלין עם בשר ודברים אחרים וזה שיעור קטן דהיינו שני מצות ועיין במ"ב (כ"ד) ומשמע מדבריו שצריך להחמיר ומ"מ יש מקום להקל כהמג"א והאג"מ דדעת המהר"ח אור זרוע דשבת קובעת ואת"ל דשבת אינו קובעת דעת הרדב"ז (ה - תפ"ט) דשבת זו קובעת ואת"ל דשבת זו אינו קובעת אבל לסעודה המחוייבת לכו"ע שבת קובעת ומחלוקת הוי רק בסעודת ארעי (אג"מ ח - ק"ה) ולדעתו יכול לצאת הסעודות במצה ממי ביצים בשיעור רגילה דהיינו שני מצות ולכן יש לצרף לדעת המג"א דשייך צירוף במאכלים אחרים עוד שלשה סניפים להקל
- VI. אכילת מצה שנילושה במי פירות** - (פסחים ל"ה:) דמי פירות אין מחמיצין ועיין עוד בכרייתא דאין לשיין עיסה ביין .... ואם לש ישרף מיד דברי רבי גמליאל וחכמים אומרים יאכל שאפשר לשומרה מחימוץ ומיהו עכ"פ חזינן דמי פירות מחמיץ יש ד' שיטות לענין מי פירות אין מחמיצין
- (א) לרש"י דחמץ גמור לא הוי מיהו חמץ נוקשה הוי אפילו בלא מים והפירוש דאין מחמיצין שאין בו כרת אבל לאו יש בו

- (ב) לתוספות (ל"ה): דמי פירות בלא מים אינו מחמיץ כלל ומי פירות עם מים הוי חמץ נוקשה וקשה לשומרן מפני שממהרין להחמיץ יותר מבמים לבד
- (ג) להרי"ף - אין מחמיצין כלל בלא מים אבל יכול לשמרו מחימוץ אפילו במים
- (ד) ולהרמב"ם (ו - ה) דמי פירות בלא מים אין מחמיצין אבל יוצאה ידי חובתו בפסח ואינו מצה עשירה עיין בעה"ש (תס"ז - ז)
- למעשה) עיין ברמ"א (תס"ז - ז) שמתיר מי פירות רק לחולה או זקן הצריך לזה וכמ"ב (תס"ז - י"ח) וכפי המנהג אפילו כבר לשה ואפאה מיד אין לאוכלה בפסח אלא ישהנו עד לאחר הפסח ולהרמב"ם יש איסור לאכול מצה כזו ביום י"ד ועיין באג"מ (ה - קנ"ה) שמתיר משום ספק ספיקא

VII. אכילת מצה שנילושה במי פירות שיש בו קצת מים קודם הלישה אם בטל המים

- (א) עיין בשו"ע (תס"ז - ג) דמותר לכתחלה ליתן מים בשעת הכציר הואיל דכבר נתבטלו המים בשעת הכציר קודם שלשו העיסה אבל קשיא מסעיף ו' - דחטה שנמצאת בדבש או ביין וחומץ מותר ובלבד שלא נתערב בהם מים
- (ב) עיין במ"ב (סעיף י') דרוב האחרונים הסכימו דבעלמא לא מהני ביטול במים שנתערבו מקודם וצריך להחמיר לכתחלה ולשוין המחבר שנתבטלו המים ביין אינו מדוקדק וההיתר ביין משום שהמים והיין נתהפך ליין ואם נתערב המים ביין אחר התסיסה בודאי אין עוד לאותו יין דין מי פירות ואסור במשהו
- (ג) עיין בבה"ל (תס"ז ד"ה הואיל) שיש כמה אחרונים שסוברים דאפילו ביין גמור נמי מיעוט המים מתבטלים במי פירות ודוקא בשעת לישת העיסה אם עירוב מים לא נתבטל ומתריך הסתירה בין סעיף ג' וסעיף ו' דהמים שנתערב קודם לישת מותר (סעיף ג') ובשעת לישת אסור (סעיף ו') וכתב הבה"ל דאפשר לסמוך על המתירים משום דאפילו אם לא נתבטל המים ויש חשש חימוץ מ"מ להרי"ף מותר לערב אפילו הרבה מים עם יין וללוש לכתחלה רק שצריך לשמור מחימוץ כשאר עיסה שנילושה במים ולפי זה אפילו לא ינגב התפוחים מהמים שעליו קודם הטחינה אינם נחשב מי פירות שנילושה במים לעשותו חמץ נוקשה
- (ד) ועיין בערוך השלחן (תס"ז - י"ז) ולענ"ד נראה פשוט דבסעיף ג' המים היו בשעת הכציר קודם פסח וכבר נתבטל משא"כ בסעיף ו' הוי בפסח ועיין בערה"ש (תמ"ז - ט"ז) דהאוסרים אמרו עוד טעם דרק איסור בהיתר נתבטל ולא היתר בהיתר כמו מים ביין

VIII. השאלות הנוגעות לשיבה במלון

- (א) דלתות החשמלית שפותחים אותם בכרטיס אין להתיר לפותחם בשבת אמנם ע"י נכרי במקום צורך גדול יש להתיר (מנחת יצחק י' - כ"ט) ואם הכרטיס נעשה ע"י ישראל אפשר להתיר להנאות ממנו בסברת המג"א דרובו ככולו דינו כתינוק שנשבה אם הוא הולך בדרך אבותיו וצ"ע ועיין בשבת בחשמל (chap. 13)
- (ב) חימום מים לקפה
- נכרי שחימום מים קרים אפילו לרוב גוים אסור לשתות ממנו דשמא ירבה בשבילו (שי"ח - ז ומ"ז שכ"ה - סקנ"ה) וכ"ש אסור אם עושה גם בשביל ישראל והעולם אין נזהרים בזה וצ"ע
- (ג) נכרי שסגר אור חשמל בטעות - עיין בבה"ל (רע"ו - ה ד"ה לגרבו) דא"י שרצה לתקן נר של ישראל ונכבה בידו וחזר והדליקו מותר דזה הוי כמו לצרכו כיון שנכבה בטעות ידו ויש אומרים בשם רב ש. ז. אויערבאך דאם אמר הנכרי לישראל אם רוצה אתה שאדליק החשמל והוא אומר כן אין זה חשוב אמירה לנכרי
- (ד) אין אומרים ברכת מעין שבע במנין שאינו קבוע (מ"ב רס"ח - סקנ"ד) רק אם יש קביעות על איזה ימים ויש ס"ת אצלם וש"ת אג"מ (ד - ס"ט - ג) כתב דאפילו בלא ס"ת כל שיש מנין קבוע בבית ואפילו רק לתפלת מעריב בשבת מותר לאומרו וכן נהג האר"י ז"ל (כה"ת סקנ"ג) וכן דעת רוב הפוסקים